

ELENA PLOȘNIȚA - PROFESOARĂ CU LITERĂ MARE



Eugenia NASTAS



ABSTRACT

Mrs. Elena Ploșnița occupies a distinct place in the scientific and educational environment of the Republic of Moldova. An accomplished teacher, a true researcher, a doctor in historical sciences, a true cultural personality, she has been working since 1977. She is not the person of a single field: she has approached with the same erudition the history, the anthropology, the museology, the arts. As an erudite person, she, a passionate researcher, carries out a rich cultural, scientific and pedagogical activity. Highly rigorous researcher, with a solid intellectual background, informed in detail about the areas covered, E. Ploșnița has defined herself over the years as an outstanding representative of the National School of Museology. She is the unanimously internationally recognized museologist, member of dozens of national and international associations, societies and committees.

Keywords: *history, anthropology, museology, arts, rigor, scholarship.*

Dna Elena Ploșnița ocupă un loc distinct în mediul științific și educațional din Republica Moldova. Apreciez înalta ei probitate profesională, indubitabila ei verticalitate morală și intelectuală, receptivitatea și sincera ei deschidere pentru înțelegerea problemelor studenților, harul ei pedagogic, obiectivitatea și colegialitatea în multiplele ei activități profesionale. Cu plăcere am adunat gânduri de nedisimulată prețuire și cu satisfacție o să prezint portretul ei – al unui om inteligent și deschis.

Meticuloasă și exigentă, mereu inspirată de idei generoase, plină de optimism și poftă de viață, Elena Ploșnița a beneficiat în casa părintească de un mediu spiritual elevat și de multă căldură sufletească. Destinul ei profesional este stimulat de serioase studii: Facultatea de Istorie la Universitatea de Stat din

Chișinău, Institutul de Cultură din Moscova, studii de doctorat în muzeologie la Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, România, studii de postdoctorat la Universitatea de Stat din Moldova, și la fiecare instituție a avut parte de dascăli eminenți. Este permanent recunoscătoare familiei și profesorilor care au investit în ea multă încredere și dăruire, iar o parte din publicațiile ei științifice sunt consacrate anume acestor oameni, dascăli de suflet.

Profesoară desăvârșită, o veritabilă cercetătoare, doctor habilitat în științe istorice, o autentică personalitate culturală, este în câmpul muncii începând cu anul 1977. Nu este omul unui singur domeniu: a abordat cu aceeași erudiție istoria, antropologia, muzeologia, artele. Ca om de carte, ea, cercetătoare pasionată, realizează o bogată activitate culturală, științifică și pedagogică. Cercetător de mare rigurozitate, cu o solidă formație intelectuală, informată în detaliu asupra domeniilor abordate, E. Ploșnița s-a definit pe parcursul anilor ca un reprezentant remarcabil al Școlii naționale de muzeologie. Este muzeologul unanim recunoscut pe plan internațional, membru a zeci de asociații, societăți și comitete naționale și internaționale de specialitate.

Pe parcursul anilor ea ne-a obișnuit cu aparițiile sale editoriale, cu numeroasele monografii și studii de muzeologie, lucrări de referință cu o deosebită valoare științifică și o excelentă ținută grafică, bazate pe cunoașterea fenomenului muzeu. Preocupările sale științifice îmbrățișează un cuprinzător orizont muzeologic, dar este preocupată în mod special de problema cercetării în muzeu, de rolul și locul muzeului în societatea contemporană, de marketingul și managementul muzeal. În publicațiile sale este un analist corect, care vine permanent cu argumente pertinente, de calitate și credibile.

În anul 1998 publică monografia „Muzeul basarabean în fluxul istoriei”, o lucrare ce a ajuns o referință, o carte de multiplă utilitate pentru diferite categorii de cititori. Muzeul este tratat în această lucrare în devenirea sa ca o instituție de manifestare a identității culturale. Din lucrările sale de muzeologie se detășează cunoașterea realităților muzeale din republică și străinătate împletită cu o riguroasă informare științifică. Ei îi aparține inițiativa de a realiza prima cercetare sociologică în instituția muzeală contemporană din Republica Moldova, elaborând proiectul „Publicul înainte de toate”, care a avut drept scop testarea interesului publicului vizitator față de oferta instituției muzeale naționale. Rezultatele cercetărilor socio-psiologice ale publicului muzeal au fost însumate în lucrarea „Muzeul național și publicul vizitator”, apărută în anul 1999. Peste un an, în 2000, va publica volumul „Muzeul basarabean la sfârșitul mileniului II”, ce reprezintă o radiografie a muzeologiei moldovenești din ultimii zece ani ai mileniului II. Autoarea este un observator atent al realităților muzeistice din republică și le prezintă așa cum le percepe – cu multă perseverență și profunzime. Largul orizont intelectual, cultural îi permite să abordeze subiecte „moarte”. Astfel în 2003 va vedea lumina tiparului

monografia „Protejarea patrimoniului cultural în Basarabia”. Subiectul lucrării a implicat numeroase și diverse aspecte, autoarea urmărește evoluția ideii de ocrotire a patrimoniului în Basarabia, prezintă societatea civilă, în cadrul căreia s-au produs schimbări calitative ale preocupărilor privitoare la patrimoniu, procesul de conștientizare a responsabilității față de ocrotirea bunurilor culturale, atitudinea comunității față de mărturiile trecutului. Este o lucrare scrisă în baza materialelor de arhivă din Republica Moldova, Rusia și România. Pentru prima dată este reflectat rolul Comisiunii Monumentelor Istorice în protejarea patrimoniului. Tema patrimoniului este una mereu actuală și este una care acaparează permanent interesul dnei E. Ploșnița.

Este fascinată de lumea fotografiei. Crede că teribila autenticitate a fotografiei nu poate fi comparată cu nimic în lume. Istoria fotografiei basarabene este un domeniu care nu a fost abordat de istoricii artei. În 2005 publică lucrarea „Fotografia basarabeană”, prezentând istoria fotografiei de la 1854, când este înregistrat primul atelier fotografic din Basarabia, până în 1918. După cum mărturisește însăși autoarea „am investit în această cercetare mult timp și energie, am sacrificat multe ore de lectură în săli de biblioteci și în arhive, dar am avut și marea plăcere de a comunica cu o lume care a fost”.

Opera ei științifică, în anul 2008 va fi completată cu o nouă monografie: „Concepte muzeografice cu profil de istorie: retrospectivă și perspectivă”. Ioan Opreș, muzeolog român, care o apreciază pentru competență și profesionalism, consideră că lucrarea „reprezintă o analiză amplă asupra muzeelor și mișcării muzeale din Basarabia, prima și cea mai consistentă de care dispune literatura de specialitate, este un studiu științific fundamental, integru, argumentat științific”. E. Ploșnița realizează o totalizare a problemei abordate, formulând o serie întreagă de concluzii bine fundamentate, urmate de recomandări de ordin practic, care vin să profileze tabloul general al conceptelor muzeografice din arheologia și istoria Moldovei din ultimul secol și să propună soluții viabile de viitor pentru sistemul muzeal al Republicii Moldova. Prin prezenta monografie, ea descoperă trecutul tumultuos al muzeografiei basarabene, fundamentează principii teoretico-metodologice noi și stabilește căile de viitor ale muzeului din Republica Moldova”.

Este autoarea ideii de a elabora și publica „Enciclopedia muzeologiei din Republica Moldova”, lucrare care va apărea în 2011 și care este semnată de doi autori-alcătuitori – Elena Ploșnița și Mihai Ursu. Este o lucrare de pionierat, meritorie. Recenzenții Enciclopediei consideră că „elaborarea Enciclopediei este un act de curaj și este o mare responsabilitate, este rezultatul unei munci de ani de zile, nu numai a autorilor, dar și a multor oameni interesați și preocupați de muzeu. Este o lucrare de calitate. Numele Elenei Ploșnița, cercetătoare consecventă a fenomenului Muzeu, reprezintă în sine o garanție pentru calitatea acestei lucrări”.

E. Ploșnița privește și tratează lucrurile cu o competență profesională aparte. Mărturie elocventă în acest sens este și monografia „Muzeul și publicul: istorie și realități”, apărută în anul 2015. Cartea este o contribuție serioasă la dimensiunile reale ale relației instituției muzeale din republică cu publicul vizitator, la rolul și utilitatea muzeului în societatea contemporană.

Este membru al Colegiului de redacție al revistei „Tyragetia”, responsabil de ediții de muzeologie, membru al Colegiului de redacție al diverselor culegeri de articole științifice consacrate problemelor de cultură. A publicat monografii, studii, articole, enciclopedii, în țară și peste hotare, dar a coordonat și diverse ediții. Printre acestea merită să fie menționat volumul „Studii de muzeologie”, care s-a impus prin ținuta științifică chiar de la prima apariție în 2008. Volumul însușește rezultatele cercetărilor din domeniul muzeologiei și patrimoniologiei ale autorilor locali și străini. „Studii de muzeologie” apare o dată la cinci ani din respectul față de muzeu și muzeologie, din nevoia de a cunoaște și promova rezultatele cercetărilor muzeologice din țară și din lume.

Este responsabilă și de volumul „Marketingul în muzeul contemporan: probleme și realizări” publicat în 2013. În copertile acestei cărți sunt cuprinse rezultatele implementării politicilor de marketing în unele muzee din Ucraina, România și Republicii Moldova. În anul 2017 va fi publicat un nou volum – „Situl istoric Tabăra regelui Suediei Carol al XII-lea de la Varnița. Restaurarea memoriei”, responsabil de ediție E. Ploșnița. Cartea cuprinde rezultatele cercetărilor documentare, arheologice ale sitului istoric de la Varnița și propunerile de muzeificare ale acestui monument istoric.

Doamna E. Ploșnița are două mari pasiuni: muzeologia și patrimoniologia, de care este dependentă în sensul cel mai frumos al cuvântului. Aceste două pasiuni au făcut-o recunoscută nu doar în spațiul românesc, ci și în plan european și mondial. Cercetătorii străini i-au acordat încredere și au susținut-o în activitățile sale și în promovarea rezultatelor cercetărilor în domeniu. Studiile și articolele E. Ploșnița axate pe probleme de muzeologie, patrimoniologie au fost publicate în reviste de prestigiu, de specialitate, în culegeri de materiale tematice din Ucraina, Rusia, Polonia, SUA, Turcia, Germania, Marea Britanie, Suedia etc.

Numele ei fiind așternut pe coperta mai multor monografii, cărți de specialitate, apare foarte des și în programele conferințelor naționale și internaționale consacrate problemelor de muzeologie, educație, patrimoniu etc. Este cunoscută prin prezentările sale în lumea științifică de la București, Praga, Rio de Janeiro, Luxembourg, Varșovia, Istanbul, Sankt Petersburg, Kiev, Abu Dabi etc.

A elaborat, a realizat și a promovat numeroase proiecte științifice, expoziționale, editoriale, proiecte culturale, axate pe cercetarea și valorificarea patrimoniului mobil și imobil. Multe dintre aceste proiecte au fost susținute financiar de Fundația SOROS Moldova, UNESCO, Uniunea Europeană. Vom nominaliza doar câteva dintre ele. Proiectul „Publicul înainte de toate” a fost un

proiect științific, realizat în 1999, asigurat cu un grant de Fundația SOROS Moldova, un proiect de cercetare a doleanțelor și necesităților publicului muzeal din trei muzee naționale: Muzeul Național de Istorie a Moldovei, Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală, Muzeul Național de Artă al Moldovei. Concluzia cercetărilor efectuate este că muzeul și publicul trebuie să devină o temă prioritară în cercetarea sociologică, pentru că publicul determină existența instituției ca atare. Menționez și alte proiecte: proiectul „Programul Sprijin pentru muzee. Posibilități de realizare în provincie”, 2000 și proiectul „Eminescu - 2000”, ambele susținute financiar de Fundația SOROS Moldova; proiectul „Marketingul în muzeul contemporan: probleme și realizări”, lansat în 2013, susținut financiar de ICOM Paris. A fost un proiect de cercetare regională a politicilor de marketing în muzeele din Ucraina, Republica Moldova și România. Ideea centrală a proiectului a fost: politicile de marketing bine elaborate și cu succes implementate pot contribui la schimbări radicale în relația muzeului cu publicul și creșterea numărului de vizitatori în instituția muzeală; proiectul „Situl istoric Tabăra regelui suedez Carol al XII-lea de la Varnița - valorificare și promovare”, realizat în cadrul programului „Patrimoniu cultural: Oportunități pentru sporirea angajamentului civic (CHOICE), finanțat de Uniunea Europeană în cadrul Programului Parteneriatului Estic. A fost un proiect științifico-cultural de cercetare și promovare a sitului istoric de la Varnița.

E. Ploșnița este un participant activ la realizarea proiectelor internaționale: „Arta portretului”, 1999, Cehia; „Muzeul și publicul”, 2003, Germania; „Managementul muzeal”, 2007, România; „Patrimoniu și patrimoniologie”, 2011, Franța; „Multiculturalismul în societatea contemporană”, 2013, Germania; „Pe când Suedia era guvernată din Moldova”, Suedia, 2013; „Publicul în muzeul contemporan”, Olanda, 2016.

Preocupările sale îmbrățișează un cuprinzător orizont. Cu dăruire, cu mult talent și îndemânare practică a organizat zeci de expoziții temporare, tematice.

Este autoare de expoziții originale, novatoare, inclusiv a primei expoziții interactive din istoria muzeografiei moldovenești. Expozițiile organizate de E. Ploșnița se remarcă prin amploare, originalitate și inovație. Expoziția „Nu credeam să-nvăț a muri vreodată”, consacrată aniversării a 150-a de la nașterea poetului M. Eminescu, a fost una de pionierat. Noutatea absolută a demersului expozițional provine din suportul multimedia, care a fost folosit pentru prima dată în istoria muzeografiei moldovenești. O altă expoziție, ce merită a fi menționată, este „Din istoria fotografiei basarabene” - o expoziție de excepție, inedită, o expoziție-experiment, care a realizat „reconsiderarea fotografiei din perspectiva documentară și artistică”.



E. Ploșnița cu un cuvânt de salut la deschiderea expoziției tematice
Milenii de civilizație la Orheiul Vechi, Chișinău, 2017.

Participă activ la numeroase conferințe, simpozionae naționale și internaționale, la elaborarea actelor normative, a legislației din domeniul muzeologiei, patrimoniului, la avizarea, ca specialist în muzeologie, a proiectelor de legi privind instituția muzeală și patrimoniul mobil.



E. Ploșnița la conferința științifică *Istorie, Arheologie, Muzeologie*, Chișinău, 2013.
Foto din arhiva personală El. Ploșniță.

Este membru ICOM Moldova, corespondent național al Forumului European al Muzeelor, membru al Academiei Europene a Muzeelor, expert internațional în

domeniul patrimoniului. Este fondatoarea și primul președinte al Asociației obștești „Museion”, în cadrul căreia a realizat zeci de proiecte științifice, culturale, naționale și internaționale.



El. Ploșnița în ședința plenară a Conferinței științifice naționale *Patrimoniul cultural național și universal: dialog istoric*, UPS Ion Creangă, Chișinău, 2014. Foro din arhiva facultății.

Un alt capitol important al preocupărilor sale îl constituie activitatea pedagogică. Din 2005 începe demersul didactic prin susținerea cursurilor de muzeologie, mai întâi la Universitatea de Stat din Moldova în cadrul Facultății de Istorie și Filosofie, specialitatea *Muzeografie*, iar apoi și la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Facultatea de Istorie și Geografie, la licență și masterat.



E. Ploșnița cu un grup de studenți de la Facultatea de Istorie și Filosofie, specialitatea *Muzeografie*, Universitatea de Stat din Moldova, 2009. Foto din arhiva El. Ploșnița.

Este conducător de practică muzeografică, practică de patrimoniu, autor de cursuri universitare de muzeologie și patrimonologie. Dintre ele menționăm câteva: Bazele muzeologiei, Muzeologie generală, Pedagogie muzeală, Conservarea patrimoniului, Relația muzeu-public, Tehnologii informaționale în muzeu, Management cultural, Marketingul patrimoniului mobil, Patrimonologie, Muzeificarea patrimoniului etc. Este conducător științific al tezelor de licență și masterat pentru studenții care și-au ales ca subiect de cercetare probleme ce țin de muzeu și patrimoniu. Este un pedagog care în activitatea sa permanent se racordează la noile oportunități de prezentare a cursurilor de specialitate.

În 2018, în cadrul examenului de masterat, Muzeificarea patrimoniului, la specialitatea „Patrimoniu istoric și turism cultural” a organizat susținerea examenelor în cadrul unui original workshop.



E. Ploșnița cu masteranzii de la specialitatea *Patrimoniu istoric și turism cultural* în cadrul workshopului „Moștenirea culturală – modalități de valorificare”, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, 2018. Foto din arhiva El. Ploșnița.

Pentru ea ca profesor este foarte important ca studenții, masteranzii să-și formeze abilități de explicare și interpretare a conceptelor referitoare la patrimoniu, să-și dezvolte capacități de analiză și sinteză, să exprime atitudini clare, active, de implicare în protejarea și promovarea patrimoniului, să dea dovadă de inițiativă în implementarea unor modalități și forme adecvate de punere în valoare a identității culturale. Ea nu acceptă examenul în formulă scrisă, pentru ea este importantă discuția la temă cu studentul sau masterandul.

Respectă opinia individuală a fiecăruia și, în același timp, cu foarte multă dibăcie promovează teoria cursului. Are o capacitate uimitoare în a prezenta și a explica noul în cadrul prelegerilor, este deschisă și sensibilă la cerințele și dole-

anțele studenților. Cu ea poți rezolva orice problemă, pentru ea nu există nu știu, nu cunosc, este o adevărată enciclopedie și are un talent aparte de a vorbi și de a convinge. Este un izvor inepuizabil de cunoștințe, muncește fără preget, slujește cu multă competență și totală dăruire Facultatea în cadrul căreia este angajată.

Deși soarta a fost nemiloasă cu ea, a rămas o fire optimistă, cu multă poftă de viață și încredere în oameni. Este un om care trăiește sub semnul demnității și al bunului simț, cu o rară sensibilitate și deschidere spre frumos și înțelegere a sufletelor tinere.

Studenții prețuiesc înalt personalitatea ei deosebită, calitățile ei profesionale. Unul din discipolii ei, Sergiu Suvac, spune: „Am avut fericita ocazie, ca de-a lungul orelor de la facultate, să o cunosc pe dna profesoară Elena Ploșnița, o persoană cu carismă deosebită, cu o vocație îmbietoare, distinsă în tot ceea ce face. Îmi doresc ca, pe viitor, în calitate de cadru didactic, să mă situez și eu, la rândul meu, în această categorie atât de distinsă, înarmată cu puterea cuvântului, cu înțelepciune și dragoste de muncă. Prima calitate a unui profesor este să aibă conștiința datoriei, și pot afirma cu putere de decizie că dna profesoară dispune pe larg de această calitate. Cunoaște bine ceea ce dorește a spune și a prezenta discipolilor săi. Rolul profesorului este acela de a-i ajuta pe discipoli să dobândească un sistem de valori. Eu în calitate de discipol al acestei profesoare pot afirma că nu am beneficiat doar de un set de valori, dar și de multe, diverse și bune cunoștințe. pe care cu mare drag le implementez în practica profesională. Sunt mândru că am trecut prin școala dnei Elena Ploșnița.”

În anul 2016 pentru merite deosebite în dezvoltarea muzeologiei, E. Ploșnița a fost decorată cu medalia „Meritul civic”, iar în 2018 cu medalia Academiei de Științe a Moldovei „Nicolae Mileșcu Spătaru”, pentru rezultate remarcabile în cercetarea istoriei naționale și muzeologiei.

Este o voce de încredere în domeniu, o profesoară care se remarcă printr-o eleganță aparte, printr-o competență profesională de invidiat. Ea nu poate fi nici comparată, nici egalată, este o Profesoară cu litera mare.